

Er bestaat een belangrijk verband tussen de opwarming van de aarde en een dalende mondiale veiligheid. Secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Guterres, waarschuwde niet zo lang geleden dat klimaatveranderingen “niet alleen het milieu schaden waarvan we afhankelijk zijn, maar ook onze politieke, economische en sociale systemen verzwakken”.

De VN beschikt sinds 2020 over een ‘Climate and Security Mechanism’ om te kunnen omgaan met klimaatgebonden conflicten. De link tussen klimaat en oorlogen is vaak indirect en niet-lineair omdat conflicten doorgaans multicausaal zijn. Toch kunnen een veranderend klimaat en de gevolgen daarvan -bijvoorbeeld een toenemende competitie voor vruchtbaar land en water-bestaande socio-economische, ecologische en politieke spanningen in die mate verergeren dat ze in geweld en oorlogen uitmonden. Vandaag zijn daar al tal van voorbeelden van en deze trend zal zich in de toekomst alleen maar voortzetten.

Zo kunnen er verbanden gelegd worden tussen klimaatveranderingen en het ontstaan van gewapende groepen in Afghanistan, Syrië, Guatemala, Somalië, Tunesië, Soedan, enz. Een duidelijk voorbeeld is terug te vinden in de regio van het Tsjadmeer, waar een combinatie van sterk verminderde regenval en intensieve irrigatiepraktijken het watervolume van het meer deed slinken van 25.000 km² (in de jaren 1980) tot amper 2000 km² vandaag. De voedselveiligheid van miljoenen mensen in de regio, afhankelijk van landbouw en visvangst, kwam daardoor ernstig in het gedrang. De frustratie over het gebrek aan mogelijkheden en het ongenoegen over de poevere functionering van de staat creëerden dan weer rekruteringsmogelijkheden voor plaatselijke gewapende groepen. Niet alleen bieden deze milities een uitlaatklep voor woede en frustratie, ze leveren ook economische alternatieven, sociale dienstverlening en bescherming. De islamistische terreurorganisatie Boko Haram rekruteert op die basis onder de moslimgemeenschappen in de regio. Volgens onderzoek vervoegde jonge moslims Boko Haram veelere omwille van sociale grieven dan uit religieuze motieven. Een gemilitariseerde ‘oorlog tegen terreur’ zal die grieven niet wegnemen, integendeel.

De opwarming van de aarde en klimaatgerelateerde veiligheidsrisico’s worden de laatste jaren expliciet opgenomen in de veiligheidsanalyses van internationale, regionale en nationale instituties en legers. In een recent rapport dat de basis moet vormen voor een nieuwe strategie stelt de NAVO bijvoorbeeld dat klimaatverandering “de wereld gevaarlijker maakt”. Het perverse resultaat is dat de veiligheidsgevolgen van de klimaatverandering gebruikt worden om groeiende militaire uitgaven te legitimeren.

De kortzichtige neiging om klimaatverandering te zien als een veiligheidsprobleem dat te bestrijden valt met militaire middelen leidt ertoe dat heel wat fondsen het weggeleid worden van hoogstnoodzakelijke duurzame en radicale transformatieve maatregelen om de opwarming van de aarde tegen te gaan.

De vluchtelingenstromen veroorzaakt door de gevolgen van de opwarming van de aarde worden door autoriteiten eveneens gezien als een veiligheidsdreiging. Rijke landen reageren door hun grenzen te sluiten en te militariseren. Hele bevolkingsgroepen lijden nu al ernstig onder de gevolgen van de klimaatopwarming. Kwetsbare mensen in enkele van de armste, vaak door conflicten getroffen landen ter wereld worden onevenredig getroffen. Bovendien hebben de gebieden waarin ze leven historisch gezien het minst bijgedragen aan de opwarming van de aarde.

Zowel op nationaal, als op individueel niveau ontbreekt het in deze gebieden aan de middelen om zich aan te passen aan een steeds vijandiger wordende omgeving. Het domino-

effect van opeenvolgende rampen veroorzaakt door de klimaatverandering op economisch achtergestelde gemeenschappen, drijft heel wat mensen op de vlucht.

Volgens de VN ontvluchten elk jaar meer dan 20 miljoen mensen de gevolgen van aan het klimaat gerelateerde natuurrampen, zoals overstromingen, zware stormen of droogtes. Kleine eilandjes als Kiribati, Nauru en Tuvalu, waar het water de bevolking bijna letterlijk aan de lippen komt, kenden het afgelopen decennium een emigratiegraad van 10%. De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) schat dat het aantal klimaatvluchtelingen tegen 2050 kan aangroeien tot 200 miljoen.

Het doorsluizen van biljoenen euro’s naar militarisering belet ons te investeren in echte menselijke veiligheid en rechtvaardige klimaatoplossingen. De wereld spendeert momenteel maar een fractie van het budget dat naar gewapende strijdkrachten en militarisering gaat aan het aanpakken van de klimaatverandering. Op die manier zijn de strijd tegen militarisering en de strijd tegen de klimaatverandering onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Militaire apparaten slokken niet alleen veel fondsen op, ze zijn (samen met het breder militair-industrieel complex) ook zeer actieve bijdragers aan de opwarming van de aarde. Met het grootste leger ter wereld en een jaarlijks budget van meer dan 700 miljard dollar (705,39 miljard dollar in 2021) spant het Pentagon de kroon. De activiteiten van legers, oorlogsvoering en de voorbereidingen hierop in de vorm van militaire oefeningen, zijn zeer koolstofintensief. Het leger gebruikt o.a. op grote schaal vliegtuigbrandstof.

Een zware bommenwerper type B-52 consumeert op 1 uur tijd evenveel brandstof als de gemiddelde autobestuurder in de VS op 7 jaar tijd. Elke luchtmissie produceert honderden ton CO2. De luchtoorlog tegen ISIS die in 2014 gelanceerd werd in Syrië en Irak omvatte bijvoorbeeld tienduizenden luchtmissies. Een gevechtsvliegtuig van het type F-35, waarvan België de komende jaren meer dan 30 exemplaren wil aankopen, verteert 60% meer brandstof dan een F-16-toestel. Als we het verbruik van een F-35 -5600 liter brandstof per vlieguur- samenbrengen met het huidige totaal van 12.500 vliegreuren per jaar voor de Belgische straaljagers, komen we aan zo’n 178.500 ton CO2-uitstoot.

Legers brengen ook kolossale schade toe aan de ecosystemen en de bewoners van de plaatsen waar ze operaties uitvoeren, via toxische munitie, het verbranden van militair afval, enz.

En waarvoor worden de strijdkrachten gemobiliseerd? De meeste militaire infrastructuur is strategisch gepositioneerd in regio’s rijk aan olie en andere natuurlijke bronnen, en langs de scheepvaartroutes die de fossiele brandstoffeneconomie van de wereld draaiende houden. Het Midden-Oosten, dat meer dan de helft van de mondiale oliereserves omvat, is het meest gemilitariseerd. Olie is een belangrijke reden voor oorlogsvoering, kijk maar naar de goed gedocumenteerde geschiedenis van de VS wat dat betreft.

De fossiele brandstoffenindustrie rekent ook op militarisering om haar operaties in stand te houden. De vaak inheemse gemeenschappen die hun gronden proberen te beschermen tegen extractieve industrieën, worden regelmatig geconfronteerd met paramilitair- en staatsgeweld.

Kortom, middelen moeten dringend worden weggeleid van de oorlogsmachine naar rechtvaardige klimaatoplossingen.

DE CO2-UITSTOOT VAN LEGERS MOET OPGENOMEN WORDEN IN DE KLIMAATAKKOORDEN!

Fossiele brandstoffen zijn het bloed van het militair apparaat. Het Amerikaans ministerie van Defensie is de grootste institutionele gebruiker van petroleum ter wereld. Jaarlijks produceert het VS-leger ongeveer 59 miljoen ton aan broeikasgassen. Dat is meer dan de totale uitstoot van geïndustrialiseerde landen als Zweden, Denemarken, Portugal en Nieuw-Zeeland.

Schokkend genoeg dwong de Amerikaanse regering tijdens de onderhandelingen over het Kyoto-protocol van 1997 een vrijstelling af voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen door het leger. Deze traditie werd verdergezet in latere klimaatonderhandelingen. In het klimaatakkoord van Parijs (2015) werd het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen door het leger overgelaten aan het oordeel van de individuele landen.

Het VN-raamverdrag over klimaatverandering (UNFCCC) verplicht ondertekenaars om de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen te publiceren, maar de rapportering van de uitstoot van legers is vrijwillig en wordt vaak niet gedaan. Deze uitstoot wordt bijgevolg ook niet opgeteld bij de totale CO2-emissies van landen. Zonder rekening te houden met de ecologische voetafdruk van militaire apparaten bij het vastleggen van klimaatverplichtingen komen de vooropgestelde projecties neer op levensgevaarlijk zelfbedrog.

We dringen er daarom bij de deelnemers van de COP26-klimaatop in Glasgow (1-12 november 2021) op aan, om de uitstoot van broeikasgassen door legers op te nemen in de verplichte rapportering en om strikte beteugelingslimieten vast te leggen die geen uitzondering meer maken voor militaire vervuiling.

KORT
PETITIE: GEEN (NIEUWE) KERNWAPENS IN BELGIË

Hoewel ons land sinds 1975 deel uitmaakt van het Non-proliferatieverdrag dat o.a. verbiedt om kernwapens te stationeren op het eigen grondgebied, liggen er sinds 1963 (in NAVO-verband) een 20-tal Amerikaanse kernwapens (B61) op Belgische bodem. Tussen 2022-2024 wil de VS deze kernwapens vervangen door een gemoderniseerde, meer inzetbare versie (de B61-12).

De vredesbeweging lanceert een petitie tegen de vernieuwing van de kernwapens en voor de definitieve verwijdering van deze massavernietigingswapens uit ons land.

Onderteken de petitie op www.nonukes.be

AFGHANISTAN EN VLUCHTELINGEN

Gie Goris (tot voor kort hoofdredacteur van MO*, nu freelancer) gaat op **18 november** in gesprek met de woordvoerder van Vrede vzw, Ludo De Brabander, over de laatste ontwikkelingen in Afghanistan. Ze hebben het onder meer over de terugtrekking van het VS-leger, de Taliban als nieuwe machthebbers, de vluchtelingen, de geopolitieke context, de regionale situatie en de rol van Europa.

Locatie: De Snuffel, Ezelstraat 42, Brugge.

Aanvang: 20u

Inschrijven: brugge@masereelfonds.be

VREDESCAFÉ: DON'T BUY INTO THE OCCUPATION

Op woensdagavond 8 december organiseren we in

DON'T BUY INTO THE OCCUPATION

www.dontbuyintooccupation.org

de Expeditie een Vredescafé over de illegale Israëlische nederzettingen op bezet Palestijns gebied, over de financiële instellingen en bedrijven die ze in stand houden en over de houding van de EU. Een aantal sprekers lichten het onderwerp toe terwijl een hapje en een drankje geconsumeerd kan worden. Daarna volgt er interactie met het publiek.

Locatie: De Expeditie, Dok Noord 4f, Gent.

Aanvang: 19u30

Meer info: www.vrede.be

MILITARISERING & KLIMAATVERANDERING VERSTERKEN ELKAAR!

De Vredetelex is het driemaandelijks bewegingsblad voor leden van vzw Vrede. Hiermee houden we u op de hoogte van interessante activiteiten, campagnes en standpunten van de vredesbeweging

Nog geen lid? Surf naar www.vrede.be/lid

NUCLEAIRE WAPENS EN KLIMAAT

Het in stand houden van kernwapenarsenalen en nucleaire afschrikkingsdoctrines heeft een potentieel verwoestende impact op de wereld, net als de klimaatverandering. Beide vormen vandaag de grootste existentiële dreigingen voor mens en planeet.

Wetenschappers van de Bulletin of the Atomic Scientists houden via hun zogenaamde Doomsday Clock bij hoe dicht de mensheid staat bij het vernietigen van de aarde door gevaarlijke evoluties en technologieën van eigen makelij. Ze maken dit visueel met behulp van een klok, waarbij 12 uur het punt van totale catastrofe symboliseert. In hun analyse nemen de wetenschappers zowel de klimaatverandering als de dreiging van nucleaire wapens op. In 2021 staat de Doomsday Clock op 100 seconden voor 12 – het dichtst sinds de lancering van het initiatief in 1945.

Elke stap in de nucleaire keten, van de ontginning van uranium tot het ‘bergen’ van nuclear afval, brengt ernstige schade toe aan het milieu. Een echte atoomoorlog zou dramatische en blijvende mondiale gevolgen hebben voor het klimaat en de voedselvoorziening. Een wetenschappelijke studie uit 2019 die een conflict tussen India en Pakistan simuleert waarbij 100 kernwapens ingezet worden (elk met de omvang van de bom die in 1945 op Hiroshima viel), concludeert dat er op de eerste dag al miljoenen dodelijke slachtoffers zouden vallen en de wereld binnen een week ondergedompeld zou kunnen worden in een door de mens gecreëerde nucleaire winter.

Een nucleaire winter is een ernstige en langdurige algemene afkoeling van het klimaat als gevolg van de grote vuurhaarden na een nucleaire oorlog. De hypothese is gebaseerd op het feit dat dergelijke uitgebreide branden rook, roet en as in de stratosfeer kunnen injecteren, wat zou verhinderen dat direct zonlicht en neerslag het aardoppervlak bereiken. De resulterende afkoeling van de planeet zou leiden tot wijdvbreide misoogsten, een verstoorde voedselketen, een gedestabiliseerde mondiale economie en hongersnood, met miljarden slachtoffers tot gevolg.

Er zijn momenteel nog altijd meer dan 13.000 kernwapens in de wereld. Ook op de Belgische vliegbasis van Kleine-Brogel liggen er in NAVO-verband een 20-tal Amerikaanse kernbommen. In deze tijden van toenemende polarisering tussen grootmachten blijft nucleaire afschrikking een belangrijk onderdeel uitmaken van de veiligheidsdoctrines van de kernwapenstaten. De grote ecologische, sociale en economische uitdagingen van de klimaatverandering vereisen constructieve internationale samenwerking. Dit staat lijnrecht tegenover het beleid van nucleaire afschrikking dat de kernwapenstaten blijven omarmen.

De meeste kernwapenstaten hebben momenteel lange-termijnprogramma’s lopen om hun arsenalen te moderniseren en performanter te maken. In 2020 werd daarvoor meer dan 72 miljard dollar uitgetrokken. Met de enorme bedragen die besteed (zullen) worden aan de instandhouding en modernisering van nucleaire arsenalen zouden tal van dringend noodzakelijke maatregelen ter beteugeling van de opwarming van de aarde genomen kunnen worden. Op die manier belemmert nucleaire bewapening de transitie naar een koolstofarme of -vrije maatschappij.

Ook de kernbommen op Belgische bodem zullen in 2023 vervangen worden door kleinere, meer inzetbare wapens. Als kernbommen gemakkelijker inzetbaar worden, betekent dit een groter risico op een nucleaire escalatie van conflicten. Conflicten kunnen op hun beurt in de hand gewerkt worden door de gevolgen van de klimaatverandering.

Nergens is de dubbele dreiging van kernwapens en klimaatverandering zo groot als op de Marshalleilanden. Van 1946 tot en met 1958 voerde de VS 67 nucleaire testen uit op de Bikini en Enewetak atollen. De plaatselijke bevolking wordt er al decennia geconfronteerd met een vervuilde omgeving, en een hoge graad van kankers en ziektes gerelateerd aan radioactieve straling. In de jaren 1970 bouwde de VS op het eiland Runit een betonnen bomkrater om het nucleair afval van de testen in op te slaan. Vandaag wordt deze dumpsite bedreigd door een stijgende zeespiegel en zware stormen ten gevolge van de opwarming van de aarde. Als het radioactief afval in de oceaan terechtkomt, betekent dat een ramp voor de bewoners van de Marshalleilanden en het mondiale ecosysteem.

De strijd tegen kernwapens is nauw verbonden met die van de klimaatbeweging. Het aanpakken van alle vormen van conflict en militarisme, waaronder een complete eliminatie van nucleaire wapens, is van essentieel belang bij het redden van de planeet van klimaatvernietiging.

29 januari

SAVE THE DATE!

TREFDAG @EXPEDITIE

www.vrede.be

VREDETELEX

KLNDR

MEER INFO
WWW.VREDE.BE

OP DE HOOGTE BLIJVEN VAN DE KALENDER?
SCHRIJF JE IN OP DE DIGITALE NIEUWSBRIEF VIA VREDE.BE!

01.11<12.11	CLIMATE & PEACE AT COP26 www.banthebomb.org - Schotland	ACTIES
ZO 07.11	DE INZICHTEN MET JILL PEETERS www.éen.be	TV-PROGRAMMA
DI 09.11	#IK STOP WAPENHANDEL www.ikstopwapenhandel.eu - Gent	INFOAVOND
DO 11.11	50STE NATIONALE VROUWENDAG www.furiavzw.be - Leuven	EVENEMENT
DO 11.11	FESTIVAL VOOR VREDE www.festivalvoorvrede.gent - Gent	FESTIVAL
DO 11.11	INHULDIGING STANDBEELD DE ONBEKENDE OORLOGSVROUW www.vredeleuven.org/onbekende-oorlogsvrouw - Leuven	EVENEMENT
ZA 13.11	#IK STOP WAPENHANDEL www.ikstopwapenhandel.eu - Gent	ACTIETRAINING
MA 15.11	MEET THE WRITER: PHILIPPE SANDS www.bozar.be - Brussel	LEZING
DI 16.11	DOCU: WOORD X MACHT X STRUJD www.janblommaert-documentaire.be	LIVESTREAM
DO 18.11	G. GORIS & L. DE BRABANDER OVER AFGHANISTAN EN VLUCHTELINGEN www.allemaal mensenbrugge.be - Brugge	LEZING
19.11<20.11	NACHT VAN DE VRIJDENKER www.vooruit.be - Gent	EVENEMENT
ZA 20.11	HART BOVEN HARD-DAG www.hartbovenhard.be - Antwerpen	EVENEMENT
ZA 20.11	L'IDEE - VERBEELD DE TOEKOMST www.masereelfonds.be - Gent	BOEKVOORSTELLING
DO 25.11	HISTORISCH GEHEUGEN, COLLECTIEF GEWETEN www.ucsia.org - Antwerpen	DEBAT
WO 08.12	VREDESCAFÉ: DON'T BUY INTO THE OCCUPATION www.vrede.be - Gent	LEZING/DEBAT
09.12<11.12	FESTIVAL VAN DE GELUKHEID www.vooruit.be - Gent	FESTIVAL
VR 10.12	DEFEND THE DEFENDERS defendthedefenders2020.wordpress.com - Brussel	ACTIE
WO 29.01	TREFDAG VREDE VZW www.vrede.be - Gent	EVENEMENT

Beeld affiche: Iman Rezaee
Beeld editor: Ikuko Ueba

VREDETELEX 046

Driemaandelijks tijdschrift van vzw Vrede | Dok Noord 4f 203, 9000 Gent
Editie okt - nov - dec 2021

Vrede